

VERSLAG DINER PENSANT ZAASTAD, 18 JANUARI 2022

Beste deelnemers,

Op dinsdagavond 18 januari vond het digitaal diner pensant plaats, dat in het teken stond van de toekomst van Zaanstad. Platform31 (het onderzoeksinstituut van de 40 (middel-)grote steden in Nederland) heeft in 2021 een trendrapportage uitgebracht, waarin trends en ontwikkelingen worden beschreven die op de steden in Nederland afkomen. Op verzoek van de gemeente Zaanstad heeft Platform 31 deze trends en ontwikkelingen vertaald naar de situatie van Zaanstad en naar de zes Zaanse strategische opgaven: duurzaamheid, economische ontwikkeling, kansengelijkheid, verstedelijking, veiligheid en gezondheid.

Voordat de Zaanse trendrapportage wordt afgerond wilden we de voorlopige bevindingen van de onderzoeker graag delen met een aantal stakeholders in onze stad. We hebben jullie gevraagd vanwege jullie betrokkenheid, kennis en overkoepelende blik op 'het Zaanse'.

Het gesprek heeft een rijke oogst en nuttige input en suggesties opgeleverd, maar ook veel vragen, die niet in één avond te beantwoorden zijn. Jullie betrokkenheid en enthousiasme heeft eens te meer duidelijk gemaakt dat we de opgaven en uitdagingen voor de stad alleen samen effectief kunnen oppakken. We hebben elkaar nodig om de stad mooier te maken voor onze inwoners, nu en in de toekomst, gaf burgemeester Jan Hamming in zijn slotwoord aan. Op de oproep werd door velen van jullie positief gereageerd.

Verrijkt met de inzichten vanuit het diner pensant wordt het Zaanse trendrapport - in opmaat naar de gemeenteraadsverkiezingen en de volgende bestuursperiode - binnenkort aangeboden aan de raad van Zaanstad. Naast een coalitieakkoord tussen politieke partijen gaat het natuurlijk ook om coalities met belangrijke spelers, over de volle breedte van onze stad..

Uit de gesprekken in het diner pensant hebben we een aantal rode draden en highlights op een rijtje gezet:

Bouw samen aan een wenkend verhaal, ambitieus maar realistisch

Uit de gesprekken blijkt een grote trots op en betrokkenheid bij de stad. Er zijn veel fantastische verhalen over Zaanstad te vertellen. Er is bijna geen stad in Nederland waarover zoveel boeken zijn geschreven. Zet vanuit de historie het vizier op de toekomst. Wees zelfverzekerd. Benut de Zaanse kwaliteiten, de maatschappelijke dynamiek en kracht in onze lokale gemeenschap. Er zit zoveel energie.

Energietransitie is een voorbeeld van zo'n gemeenschappelijke doel of verhaal voor de toekomst. Iedere bewoner krijgt er mee te maken. Er liggen enorme uitdagingen voor de Zaanse bedrijven. Denk daarbij bijvoorbeeld ook aan houtbouw. Zaanstad zou hierin een voorloper kunnen worden, als we in staat zijn om met elkaar energieke 'coalities van welwillenden' te vormen. Zo deel je ook zeggenschap en wordt het maatschappelijk rendement groter. Maar dan wel vanuit realistische en gedragen doelen - 'Zaanstad in 2030 klimaatneutraal' gaan we op voorhand niet redden.

Pak de koppelkansen

Het gaat bij de zes opgaven niet om ééndimensionale ambities. Kijk naar de werkelijke bedoelingen en wat dat voor gezamenlijk handelen vraagt. Vernieuwing in de woningbouw kan bijvoorbeeld ook bijdragen aan tegengaan van kansenongelijkheid, energiearmoede en bevorderen van gezondheid. Verstedelijking gaat niet alleen over woningen, maar ook over leefbaarheid, over voorzieningen, openbare ruimte, scholen, en vrije tijd zoals sport en cultuur. Scholen kunnen een veel bredere rol in de wijken vervullen; als gebouwen voor sport, muziek en andere activiteiten, waar je verbinding maakt tussen de cultuur van school en de omgeving. Dat helpt jongeren in hun ontwikkeling. Maar neem dat dan wel vanaf het begin mee als je plannen maakt voor een bepaalde buurt of wijk.

Vraagstukken van gezinnen en kinderen moeten gebundeld worden, dus ketenregisseurs die samenwerken en bijvoorbeeld ketenregisseur 'gezinnen', die niet op één deelgebied focussen. Ook voor duurzaamheid is het de uitdaging om de integraliteit te gebruiken. Nederland staat voor de opgave om een miljoen huizen er bij te bouwen. Beter is het om uit te gaan van duizend duurzame wijken en daarmee de duurzaamheidsopgave te versterken vanuit het bundelen van meerdere opgaven. Zo ontstaat er een samenhangend verhaal en komen wijken in beweging.

Benut het (beroeps-)onderwijs en de bedrijven als Zaanse troefkaart

Zaanstad heeft van oudsher veel beroepsgericht onderwijs. Er is grote behoefte aan personeel in de Zaanse bedrijven, maar ook in bijvoorbeeld de zorg en het onderwijs, verschillend gespecialiseerd. Er is een voldoende potentieel aan jongeren, maar een aanzienlijk deel is niet in staat om hun talenten te ontdekken en te benutten en mist daardoor de aansluiting op de arbeidsmarkt. Er vallen mensen uit, die geen opleiding afmaken. Veel van deze jongeren wonen bovendien in wijken die in meerdere opzichten kansarm zijn, terwijl er veel potentieel talent is, dat we hard nodig hebben, niet alleen in de bedrijven maar ook om de vergrijzing op te kunnen vangen.

Moet het in het onderwijs gaan over hogere cito scores of gaan we voortaan meer kijken naar baankansen en wat de regio echt nodig heeft? Hoe zorgen we vanuit het onderwijs dat de jongeren op de goede plek komen, hoe komen we in goed contact met de arbeidsmarkt?

Laten we het wiel samen in beweging zetten! De kracht benutten van 'het Zaanse' in het praktisch opleiden. Koppelen van opleiden aan baangaranties, meer banen in de energietransitie en in de zorg, behoud van de Techlands, woonruimte, zelfwerkzaamheid en energie in de wijken aanboren.

Jarenlang bood in Amsterdam de banenbeurs een kans om actief mensen met elkaar in contact te brengen. Denk ook aan weekendscholen. Laten we gaan speeddaten met werkgevers en werknemers om jongeren aan het werk te zetten

Samenwerking is hierbij ongelooflijk belangrijk. Dat vraagt om een integrale blik tussen de partners.

Durf verschil te maken als het gaat om de jeugd

Durf als politiek het gesprek over kiezen en focus te voeren. Zet jeugd hierin centraal, in brede zin en vooral jongeren die niet mee kunnen komen. De echte toekomst van Zaanstad ligt bij de jeugd. Pak als gezamenlijke partners de factoren aan die jongeren belemmeren om te kunnen meekomen: , onderwijs-arbeidsmarkt, woningmarkt, gezondheid, ondersteuning. En kijk ook naar intergenerationele dwarsverbanden (doorbreek de cirkel van armoede/obesitas), zet positieve gezondheid en preventie centraal. De kansongelijkheid neemt toe, zeker in coronatijd. Er is een offensief nodig. We moeten experimenteren met elkaar om de middelen in te zetten in de wijken en buurten, waar dat het meest rendeert. Richt je daarbij vooral op de jeugd.

Keuzes maken over ruimte

We zijn bijna 50 jaar een entiteit, maar niet allemaal mensen voelen zich een inwoner van Zaanstad. Zaanstad heeft ook het dorps- en het landelijke en die kwaliteiten maakt het juist zo bijzonder. Neem de dorpen en het veenweidelandschap mee in de trendanalyse. De toekomst van Zaanstad is niet alleen hoog-stedelijk, maar zal zijn vertaalslag ook in de dorpen en het buitengebied moeten gaan krijgen. Niet alle opgaven passen op de hele stad. Er is accupunctuur nodig in ieder gebied.

Wil Zaanstad een woon-werkstad blijven? Je kunt slimme mengvormen van wonen en werken bedenken, maar er blijft ook ruimte nodig voor exclusief bedrijventerreinen. Er is maar beperkte ruimte. Je kunt niet alles: én meer wonen én meer bedrijvigheid/ werkgelegenheid én duurzaam en leefbaar. Gaat het niet veel meer om vragen als: wát voor bewoners wil je aantrekken, en wát voor bedrijvigheid? Dan heb je het over kwaliteit. Laat kwaliteit voorop staan in de afwegingen die we maken in de beperkte ruimte van Zaanstad.

Neem als Zaanstad je plek en verantwoordelijkheid in de regio

Zaanstad maakt deel uit van de MRA, dat is een gegeven. Voor sommige vraagstukken is het ook nodig om te denken in grotere schaalniveaus. Voor energietransitie, onderwijs en zorg hebben we een flink arbeidspotentieel nodig. Iedere gemeente probeert zijn eigen werkgelegenheid te behouden, maar zo kijken we te beperkt. Dat hoeft ook niet, want afstanden zijn maar heel beperkt.

Ook verduurzaming van de industrie vraagt om een regionale infrastructuur.

Maar pak ook als stad je eigen rol in de regio. Durf je te profileren. Wat voor stad ben je? Welk segment van de woningmarkt faciliteer je binnen de MRA? Welke bedrijven zouden we juist aan Zaanstad willen binden? Denk en kijk in groter verband en trek daarin als partners samen op.

Accepteer ook dat dingen je soms overkomen; niet alles is maakbaar.